

Duurzame bio-fokkerij

Deelnemers: *Diana Stokkers, Jan Dirk van de Voort, Bert Wagenvoort, Jeroen Konijn, Marcel Schoenmakers, Frits Lozeman, Ben van Tilburg, A. Braakman, Anne Koekkoek, Wichert Koopman, M. van Laer*

Duurzaam is een ruim begrip, want wie heeft er baat bij? Ik als ondernemer om zo snel mogelijk binnen te zijn of de wereld waarin wij leven en waarin we met z'n allen en vooral ons nageslacht zo lang mogelijk willen leven op een zo prettig mogelijke manier? Dit soort filosofische vragen lagen nu niet altijd direct op tafel bij de praktijkgroep Duurzame fokkerij, maar komen stiekem wel eens om de hoek kijken. Met een duurzame fokkerij willen wij bereiken dat er een fokstelsel ontstaat dat voor de biologische veehouders acceptabel is en dat tegelijkertijd een onuitputtelijke bron is voor nieuwe genotypen. En dat geeft een scala aan mogelijkheden, maar wel met hier en daar een filter of rem er op.

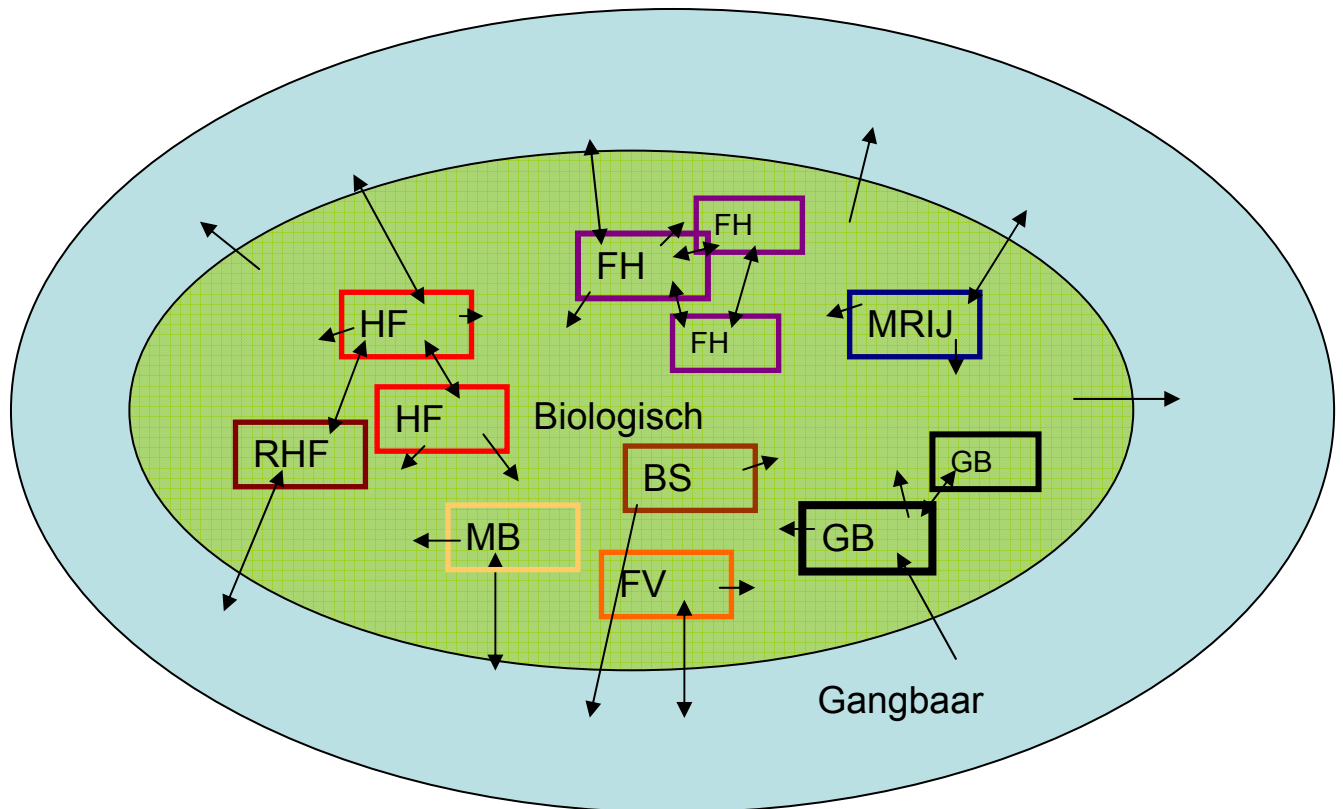
Brede praktijknetwerkgroep

Voor de biologische fokkerij lopen er verschillende initiatieven die allemaal met elkaar zijn verbonden. Het meest biologische initiatief is het fokken met eigen stieren. Daarvoor zijn een paar deelnemers verbonden met de fundamentfokkerij van het Fries Hollands ras en is er het Netwerk Stier bij de Koe. Hier wordt informatie uitgewisseld over het werken met en houden van stieren en hoe een gezond en effectief fokprogramma op te zetten op een bedrijf of een paar bedrijven.

Dan is er een aantal leden betrokken bij de BioKI club die daadwerkelijk stieren uit koeien met een hoge levensproductie en van biologische bedrijven inzet. De stieren komen van bedrijven die meer dan gemiddeld met fokkerij bezig zijn, soms met eigen stieren en anders vaak met KI stieren met een specifieke achtergrond.

Om dit alles een wetenschappelijke basis te geven wordt samen met ASG te Lelystad bekeken hoe dit alles in een gezamenlijk biologisch fokprogramma kan uitpakken.

Fokprogramma met nucleusbedrijven

Met al deze verschillende wegen of stromingen kan er uiteindelijk een geheel biologisch fokprogramma ontstaan. Biologische fokbedrijven vormen daarvan de peilers. Deze nucleus bedrijven kunnen met eigen stieren fokken of stieren van biologische bedrijven halen maar ook van buiten de biologische sector, van extensieve bedrijven of bedrijven die specifieke eigenschappen in hun veestapel hebben die van belang zijn voor de biologische productie. Hier valt te denken aan hoge vruchtbaarheid, gezonde eiers, maar ook een extra spiertje of wat minder hoogtemaat of frame bij Holsteins. Deze biologische fokbedrijven dienen dan als een soort filter voor de gangbare fokkerij. Zij fokken met behulp van allerlei bronnen fokstieren voor hun biologische collega's. Maar ook melkveehouders van buiten de biologische sector kunnen natuurlijk gebruik maken van genetica uit de biologische sector.

Genetische vooruitgang

In een fokprogramma gaat het er om dat je streeft naar een optimale koe voor een bepaald systeem. Nu kun je voor het biologische systeem al zeggen dat er vrij veel variatie bestaat tussen bedrijven, dus een optimale koe fokken is een hele toer. Beter is het een koe te fokken die flexibel is dus efficiënt en gezond kan produceren onder verschillende en wisselende omstandigheden. Een belangrijke stap hiervoor is koeien te selecteren uit het biologische milieu. Daarbij kun je dan selecteren op hoge levensproducties omdat dan de invloed van het milieu afneemt en de aanleg van de dieren dus sterker aanwezig is in de dieren zelf. Een volgende stap is dan en inzetten van steeds weer een groep jonge stieren van de beste koeien. Hierdoor zet je steeds gemiddeld de beste genetica snel in en spreid je het risico door 20-30 stieren tegelijk in te zetten. Dit zogenaamde "young bull" fokstierensysteem kan concurreren met het gangbare proef-wacht-fokstierensysteem en is daarbij ook veel goedkoper

omdat de stieren na spermawinning worden afgevoerd. Tevens spreid je met dit systeem de genen omdat je niet fokstieren creëert die vervolgens te breed worden ingezet.

Breng bio-fokkerij in de praktijk

Veel veehouders beginnen gewoon met een eigen of aangekochte stier. Daarmee maken ze de fokkerij op het bedrijf in een klap biologisch. Hiervoor hoeven zij alleen bij zichzelf of de familie te rade te gaan en is het makkelijk keuzes te maken. Tot 25% van de veehouders werkt nu al deels of helemaal met een eigen stier. Veelal kopen deze veehouders een stier aan. Ook voor deze veehouders kan BioKI een oplossing zijn. Er is nu nog geen netwerk of verzamelplaats voor beschikbare dekstieren. BioKI zoekt geschikte stieren maar veel daarvan komen uiteindelijk niet in aanmerking voor KI, maar ook die wel voor KI gaan kunnen daarna naar een bedrijf voor het echte werk.

BioKI is vanuit het Praktijknetwerk veehouderij BioKI nog in opkomst. In 2010 hoopt men nog 4-5 stieren in te zetten. Per stier worden 1000 rietjes sperma ingevroren dus kunnen van het totaal van zo'n 25.000 dieren nog maar maximaal 3500 dieren drachtig worden gemaakt. Het zal van de vraag en de stieren afhangen of deze fokkerij snel zal groeien. Als de veehouders enthousiast zijn en een biologische fokkerij willen nastreven gaat het lukken. Bijna 60 veehouders hebben toegezegd eventueel lid te willen worden van een BioKI coöperatie. Hiermee zou ook een financiële steun de coöperatie op gang kunnen brengen. Het jaar 2010 zal een cruciaal jaar worden. Als de vraag er is kan het doorgaan.

Toekomst perspectief

Er is wel eens gezegd dat de toekomst van biologische fokkerij afhangt van het gat tussen gangbare en biologische landbouw en fokkerij. Het gaat dan om twee zaken, the technologie die gebruikt wordt in de selectie en vermeerdering en het type koe dat wordt geselecteerd, wat weer is gerelateerd aan het verschil tussen het gangbare en biologische milieu. Op al deze terreinen is de landbouw in beweging. De technologie in de fokkerij gaat na inzet van superovulatie, IVF en ET door richting selectie op DNA niveau (genomics), het seksen van sperma en wellicht komt er ook vooruitgang in het aanpassen van het DNA van koeien (gmo) voor bijvoorbeeld een betere eiwitsamenstelling. Vooral het laatste zal de deur voor het gebruik van de gangbare fokkerij in de biologische landbouw sluiten, maar ook het door genomics geheel in handen komen van de fokkerij kennis bij een paar grote spelers zoals Monsanto, zal de relatie met deze fokkerij niet ten goede komen. Dan moet de biologische melkveehouder zelf de fokkerij op gaan pakken en kan het snel gaan met een biologisch fokprogramma. Dit is dan ook een stok achter de deur om er in ieder geval een start mee te maken, al is het maar om kennis op te doen voor later. Voor het type koe kunnen er andere geluiden gaan klinken. De gangbare melkveehouderij moet ook grote stappen maken richting een meer duurzame productie. Koeien moeten meer gras opnemen, grasklaver zal worden geïntroduceerd en het gebruik van antibiotica zal drastisch omlaag moeten. Hierdoor kan de gangbare melkveehouderij met grote stappen richting de biologische productie komen. Tevens gebruiken veel grote mega-bedrijven steeds vaker echte stieren om te dekken in een groep. Biologische fokkerij op grote schaal dus. Hierdoor is het nogal koffiedik kijken hoe het de biologische fokkerij in de nabije toekomst zal vergaan. De komst van genomics kan tegelijkertijd ook een voordeel zijn voor een initiatief als BioKI. Binnen niet al te lange tijd zal met van

Holsteinstieren met vrij grote zekerheid (85%) de fokwaarde al van een embryo of jong kalf kunnen schatten en is testen dus niet echt meer nodig. Wanneer deze informatie voor elk individu beschikbaar komt en dan ook nog het sperma gesekst kan worden, liggen de mogelijkheden voor een eigen fokkerij, zelfs op bedrijfsniveau voor het oprapen. De tijd zal het leren.

Wytze Nauta

**De eerst Bio KI-stier: Opnej Wytze. 100%RHF en hoornloos
VW:+446 kgm, -0,04%v,+0,06%e, 67 INET,
Ext.: 108 uier, 106 benen en 109 totaal.**